

**ΓΙΑΤΙ Ο ΚΕΥΝΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η
ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

Το λυκόφως του μονεταρισμού

**Ernest
Mandel**

Ernest Mandel

Γιατί ο Κέυνς δεν είναι η απάντηση

Το Λυκόφως του Μονεταρισμού

(1992)

Καθώς οι καταστροφικές συνέπειες των πολιτικών μιας υπέρ-ελεύθερης αγοράς γίνονται όλο και πιο φανερές, ακούγονται φωνές τόσο στους καπιταλιστικούς όσο και στους σοσιαλδημοκρατικούς κύκλους που ζητούν την κρατική παρέμβαση για την ανάκαμψη της οικονομίας. Αλλά είναι πράγματι εναλλακτική λύση και θα μπορούσε ένας νέος γύρος κρατικής οικονομικής παρέμβασης και η χρηματοδότηση του χρέους για την ανάπτυξη να έχει ευεργετικές συνέπειες για τους εργαζόμενους; Εδώ, ο Ernest Mandel υποστηρίζει ότι η παραδοσιακή κεϋνσιανή πολιτική αναθέρμανσης της οικονομίας θα πρέπει να διακρίνεται από τις πολιτικές ελλείμματος του προϋπολογισμού της Thatcher και του Reagan και ότι η καπιταλιστική αναθέρμανση της οικονομίας φέρνει μόνο βραχυπρόθεσμα πλεονεκτήματα για την εργατική τάξη και αναπόφευκτα καταλήγει σε μια νέα ύφεση.

Η βασική ιδέα του κεϋνσιανισμού είναι ότι οι κρατικές δαπάνες, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση και ύφεση.

Από θεωρητική άποψη, η αύξηση της συνολικής ζήτησης σε μια χώρα διευκολύνει την ανάκαμψη, εφόσον υπάρχει διαθέσιμο παραγωγικό δυναμικό (άνεργοι, απόθεμα πρώτων υλών, μηχανήματα που υπολειπούνται). Αυτοί οι αχρησιμοποίητοι πόροι ενεργοποιούνται από την πρόσθετη αγοραστική δύναμη που δημιουργείται με το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Μόνο όταν εξαντληθούν αυτά τα αποθέματα έχουμε τη μοιραία έναρξη του πληθωρισμού.

Αλλά υπάρχει ένα απροσδόκητο εμπόδιο. Προκειμένου το δημοσιονομικό έλλειμμα να μην τροφοδοτήσει τον πληθωρισμό, πριν επιτευχθεί η πλήρης απασχόληση, οι άμεσοι φόροι θα πρέπει να αυξηθούν κατά αναλογία του εισοδήματος.

Δεδομένου ότι η αστική τάξη προτιμά να αγοράζει κρατικά ομόλογα παρά να πληρώνει φόρους και καθώς η φοροδιαφυγή της αστικής τάξης είναι ενδημική, η υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση που συνεπάγεται η κεϋνσιανή πολιτική πέφτει στις πλάτες των εργαζομένων.

Καθώς το δημόσιο χρέος αυξάνεται, η εξυπηρέτηση αυτού του χρέους καταβροχθίζει ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος των δημοσίων δαπανών. Υπάρχει λοιπόν μια τάση να αυξάνεται το έλλειμμα του προϋπολογισμού χωρίς αντίστοιχες θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση.

Έτσι, στο τέλος η κεϋνσιανή πολιτική της επέκτασης τείνει να υπονομεύσει τον εαυτό της μέσω της αύξησης του πληθωρισμού και των φθινουσών αποδόσεων από το αρχικό έλλειμμα του προϋπολογισμού, με αποτέλεσμα μια νέα ύφεση. Και η αυξανόμενη φορολογική επιβάρυνση τείνει να αναδιανέμει το εισόδημα προς όφελος της αστικής τάξης.

Ο ιστορικός ισολογισμός της κεϋνσιανής πολιτικής είναι σαφής. Το πιο εκτεταμένο πείραμα, το New Deal του Roosevelt στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930, κατέληξε σε αποτυχία.

Η αύξηση των δημοσίων δαπανών έληξε με την κρίση του 1938 όταν οι άνεργοι έφτασαν τα 10 εκατομμύρια. Η μείωση της μαζικής ανεργίας οφείλεται στον μαζικό επανεξοπλισμό εξαιτίας του πολέμου.

Υπάρχει κάτι παράξενο όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι νεοφιλελεύθεροι δογματικοί αντιπαραθέτουν τις δικές τους πολιτικές της προσφοράς σε εκείνες τις πολιτικές που βασίζονται στη δημιουργία της ζήτησης μέσω των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Στην πραγματικότητα, τα ελλείμματα του προϋπολογισμού ποτέ δεν ήταν υψηλότερα απ' ό,τι με τον πρωταθλητή των νεοφιλελευθέρων, τον Ronald Reagan.

Το ίδιο ισχύει σε μεγάλο βαθμό για την διακυβέρνηση της κυρίας Thatcher. Εφάρμοσε νέο-κεϋνσιανά προγράμματα που κατέρριπταν κάθε ρεκόρ, ενώ ταυτόχρονα ισχυριζόταν το αντίθετο. Η πραγματική διαμάχη δεν ήταν για το μέγεθος του ελλείμματος του προϋπολογισμού, αλλά για ποιο πράγμα θα χρησιμοποιούνταν.

Τα γεγονότα μιλούν από μόνα τους. Ο νεοκεϋνσιανισμός του Reagan και της Thatcher έχει βάνουσα ενισχύσει την επίθεση της λιτότητας παντού. Οι κοινωνικές δαπάνες και οι δαπάνες για έργα υποδομής έχουν περικοπεί. Οι στρατιωτικές δαπάνες έχουν επεκταθεί σε μεγάλο βαθμό στις ΗΠΑ και την Βρετανία και σε μικρότερο βαθμό στην Ιαπωνία και την Γερμανία.

Οι επιδοτήσεις των ιδιωτικών επιχειρήσεων έχουν αυξηθεί. Η ανεργία και η διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων έχουν ενισχυθεί. Κατά τα τελευταία 20 χρόνια ο αριθμός των ανέργων στις χώρες του ΟΟΣΑ έχει τετραπλασιαστεί.

Η επίδραση στο σύνολο της κοινωνίας ήταν καταστροφική. Σε οποιοδήποτε κολέγιο παραδίδει μαθήματα για την οικονομική ανάπτυξη, μπορείτε να μάθετε ότι οι πιο παραγωγικές μακροπρόθεσμες επενδύσεις είναι εκείνες της εκπαίδευσης, της δημόσιας υγείας και των υποδομών.

Ωστόσο, οι νεο-φιλελεύθεροι δογματικοί παραβλέπουν αυτή την στοιχειώδη αλήθεια όταν προσεγγίζουν τα προβλήματα από την άποψη της «ισορροπίας», η οποία πρέπει να αποκατασταθεί με κάθε κόστος. Οι αγαπημένοι τους στόχοι όσον αφορά τις περικοπές είναι η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η κοινωνική ασφάλιση και οι υποδομές, με τις αναπόφευκτες επιζήμιες συνέπειες στην παραγωγικότητα.

Αυτό σημαίνει ότι οι σοσιαλιστές προτιμούν τον παραδοσιακό κεϋνσιανισμό και το κράτος πρόνοιας από το δηλητηριώδες κοκτέιλ του μονεταρισμού και του νεοκεϋνσιανισμού; Αν η απάντησή είναι θετική, θα πρέπει να είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

Ο παραδοσιακός κεϋνσιανισμός συνεπάγεται διάφορες μορφές άσκησης και κατανομής της εξουσίας, στο πλαίσιο της αστικής κοινωνίας. Αυτό οδηγεί σε διάφορες μορφές κοινωνικού συμβολαίου και συναίνεσης με όσους κατέχουν την συγκεκριμένη στιγμή την οικονομική δύναμη και με τους δικούς τους όρους.

Είναι καθαρό ότι αυτή η συναίνεση είναι μονόδρομος και έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα της εργατικής τάξης. Ο παραδοσιακός κεϋνσιανισμός αποτελεί το μικρότερο κακό σε σύγκριση με μια αντιπληθωριστική πολιτική στο μέτρο που προωθεί μια άμεση και ταχεία μείωση της ανεργίας.

Ωστόσο, στις παρούσες συνθήκες ο νεοκεϋνσιανισμός οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας και της περιθωριοποίησης όλο και μεγαλύτερων τμημάτων του πληθυσμού και έχει ως αποτέλεσμα κάθε είδους αντιδραστικές συνέπειες.

Επιπλέον, οι υπέρμαχοι των παραδοσιακών κεϋνσιανών πολιτικών πρέπει να ασχοληθούν με ένα παράδοξο γεγονός: η αποτελεσματικότητα της προσέγγισής τους αποδυναμώνεται σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση της δύναμης των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Ενώ είναι γελοίο να πούμε ότι η κρατική παρέμβαση σήμερα είναι ανίσχυρη, είναι, ασφαλώς λιγότερο ισχυρή από ήταν ότι κατά την διάρκεια των δεκαετιών του 1930 και του 1950.

Αντιμέτωπο με την ανάπτυξη των διακρατικών επιχειρήσεων, το εθνικό κράτος δεν αποτελεί πλέον ένα επαρκές οικονομικό μέσο για τις κυρίαρχες ομάδες της αστικής τάξης. Έτσι, γίνεται διαρκώς μια προσπάθεια να αντικατασταθεί το εθνικό κράτος από υπερεθνικούς θεσμούς, κλασική περίπτωση αποτελούν οι διάφοροι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Αλλά πολλά εμπόδια πρέπει να ξεπεραστούν εάν οι υπερεθνικοί θεσμοί πρόκειται να έχουν τα χαρακτηριστικά ενός πραγματικού υπερεθνικού κράτους, για παράδειγμα στην Ευρώπη.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση αιωρείται ανάμεσα σε μια ασαφή συνομοσπονδία κυρίαρχων κρατών και μια ευρωπαϊκή ομοσπονδία, με μερικά από τα χαρακτηριστικά ενός κράτους, με ενιαίο νόμισμα, κεντρική Τράπεζα, κοινή βιομηχανική και αγροτική πολιτική, κοινό στρατό και αστυνομία και τέλος μια κεντρική κυβέρνηση.

Στη διαδικασία της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής ενοποίησης υπάρχει μια ωρολογιακή βόμβα, η οποία αρχίζει να εκρήγνυται με τις απεργίες στην Ιταλία και την Ελλάδα. Είναι γεγονός ότι η «δημοσιονομική σταθερότητα» που απαιτείται για τη νομισματική ένωση θα προκαλέσει σοβαρό αποπληθωρισμό και λιτότητα. Αυτό από μόνο του θα έπρεπε να αποτελεί την αιτία ώστε το εργατικό κίνημα να απορρίψει την Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Το Μάαστριχτ δεν προσφέρει τίποτα περισσότερο παρά μια δικαιολογία για τη συνέχιση και σκλήρυνση των πολιτικών λιτότητας. Είναι επιτακτικό όσο ποτέ να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε εναντίον του.

Socialist Outlook, No.29, 10 Οκτωβρίου, 1992, σελ. 7

Μετάφραση: Γιώργος Πουλάδος